

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ НЫЗАМЫ

25.12.2009-ж. №271/III

ХАЛЫҚТЫ ТУБЕРКУЛЁЗ КЕСЕЛЛИГИНЕН ҚОРҒАҰ ҰАҚҚЫНДА

Усы Нызамға төмендегилерге муўапық өзгерислер киргизилген
28.12.2010-ж. 64/IV-санлы ҚР Нызамы

1-статья. Усы Нызамның тийкарғы ўазыйпалары

Усы Нызам туберкулёз кеселлигиниң алдын алыўға қаратылған социаллық, медициналық, санитариялық-гигиеналық, эпидемияға қарсы хәм басқа да илажларды әмелге асырыўдың, сондай-ақ туберкулёз кеселлигине шалынған наўқасларды анықлаў, емлеў, диспансерлик көриктен өткерийў хәм реабилитация етиўдиң хуқықы тийкарларын белгилейди.

2-статья. Тийкарғы түсиниклер

Усы Нызамда төмендеги тийкарғы түсиниклер қолланылады:

BCG-Кальметт-Герен бацилласы: туберкулёз кеселлиги микробының вакцина сыпатында қолланылатуғын күшсизлендирилген штаммы (көриниси);

вакцинация-туберкулёз кеселлигиниң алдын алыў мақсетинде нәрестелерде актив иммунитет пайда етиў усылы;

ревакцинация-кеселликти жуқтырмаў бойынша жоғалған қәсийетти тиклеў ямаса туберкулёз кеселлигине қарсы жәнede күшлирек дәрежеде иммунитет пайда етиў ушын адам ямаса ҳайўан организминe тәкирарлап вакцина киргизиў;

туберкулёз кеселлиги-туберкулёз микобактериялары қозғайтуғын жуқпалы кеселлик;

туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы түрлери-туберкулёз кеселлигиниң туберкулёз микобактерияларын шығарып туратуғын актив түрлери;

туберкулёз кеселлигине бола унамсыз болған шарўашылық объекти-ҳайўанлардың туберкулёз кеселлигине шалыныўы жағдайы бар болған объект;

туберкулёз микобактериялары (микроорганизмлер)- туберкулёз кеселлигин қозғатыўшылар;

туберкулин жәрдемінде диагноз қойыў-кеселликти анықлаў ушын адам хәм ҳайўанларды туберкулин жәрдемінде тексерийў усылы.

3-статья. Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғаў ҳаққындағы нызам ҳужжетлери

Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғаў ҳаққындағы нызам ҳужжетлери усы Нызам хәм басқа да нызам ҳужжетлеринен ибарат.

Егер Өзбекстан Республикасының халықаралық шәртнамасында Қарақалпақстан Републикасының халықты туберкулёз кеселлигинен қорғау ҳаққындағы нызам ҳужжетлеринде нәзерде тутылғанынан басқаша қағыйдалар белгиленген болса, халықаралық шәртнаманың қағыйдалары қолланылады.

4-статья. Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғаудың тийкарғы принципери

Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғаудың тийкарғы принципери төмендегилерден ибарат:

туберкулёз кеселлиги тарқалыўының алдын алыўға байлыныслы профилактикалық илажларды әмелге асырыўдың избе-излиги ҳәм турақлылығы;

Өзбекстан Республикасы пуқараларына, мәмлекетимизде турақлы жасап атырған пуқаралығы болмаған шахсларға туберкулёз кеселлигине қарсы бийпул жәрдем көрсетиў.

5-статья. Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғауды тәмийинлеў

Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғау профилактикалық илажлар, медициналық көриктен өткерий ҳәм халықты туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемелеринде, сондай-ақ мәмлекетлик денсаўлықты сақлау системасының басқа да мәкемелеринде туберкулёз кеселлигинен емлеу жолы менен әмелге асырылады.

Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғауды тәмийинлеу мақсетинде Өзбекстан Республикасы Денсаўлықты сақлау министрлиги белгилеген тәртипте мәжбүрий тәризде BCG менен нәрестелерди вакцинация ҳәм балаларды ревакцинация етиу ҳәм туберкулин жәрдемінде диагноз қойыу әмелге асырылады.

Өзбекстан Республикасы Денсаўлықты сақлау министрлиги мәжбүрий медициналық көриктен өтпеген ямаса этираптағыларға туберкулёз кеселлигин жуқтырыу қәупи бар болған шахслардың орынлауы рухсат етилмейтуғын жұмыслардың дизимин нызам ҳужжетлеринде белгиленген тәртипте тастыйықлайды. Дизимде көрсетилегн жұмысларды атқарыуы рухсат етилген шахсларды мәжбүрий медициналық көриктен өткерий оларды әлбетте бактериоскопик тексерийден, сондай-ақ, Өзбекстан Республикасы Денсаўлықты сақлау министрлиги тәрөпинен белгиленетуғын дәўирликте рентген-флюорография тексерийуинен өткерийди өз ишине алады.

Туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формаларына шалынған наўқаслардың жатақханаларға көшип кирийине жол қойылмайды.

Туберкулёз кеселлигине шалынған наўқастың жасау, жұмыс, оқыу орынларында (эпидемия ошақларында) эпидемияға қарсы ҳәм саламатландырыу илажлары нызам ҳужжетлерине муўапық әмелге асырылады.

6-статья. Туберкулёз кеселлигине шалынған шахсларды есапқа алыў

Медициналық мәкемелер, соның ишинде Өзбекстан Республикасы Қорғаныў, Ишки ислер, Айрықша жағдайлар министрликлериниң, Миллий қәўипсизлик хызметиниң, Мәмлекетлик бажыхана комитетиниң медициналық хызметлери медициналық көрик нәтийжесинде туберкулёз кеселлиги барлығы анықланған шахслар ҳаққында олардың жасаў орынларындағы туберкулёз кеселлигине қарсы гүресийў мәкемелерин хабардар етиўи шәрт. *(ҚР ЖК 28.12.2010-ж. 64/IV-санлы-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Туберкулёз кеселлигине шалынған шахслар жасаў орынларындағы туберкулёз кеселлигине қарсы гүресийў мәкемесинде есапқа алынады.

7-статья. Тергеў қамақханаларында ҳәм жазаны өтеў мәкемелеринде сақланып атырған шахсларды туберкулёз кеселлигинен қорғаў

Тергеў қамақханаларында ҳәм жазаны өтеў мәкемелеринде сақланып атырған шахслар туберкулёз кеселлигиниң алдын алыў мақсетинде нызам хўжетлеринде белгиленген тәртип ҳәм мүддетлерде мәжбүрий медициналық көриктен өткерилиўи шәрт.

Тергеў қамақханаларында ҳәм жазаны өтеў мәкемелеринде сақланып атырған шахслар туберкулёз кеселлигине шалынған жағдайда оларға зәрүрли медициналық жәрдем көрсетиледи.

Тергеў қамақханаларында ҳәм жазаны өтеў мәкемелеринде сақланып атырған, туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формаларына шалынған шахслар ажыратып қойылады ҳәм емлеў ушын қәнийгелестирилген туберкулёз кеселлигине қарсы гүресийў мәкемелерине нызам хўжетлеринде белгиленген тәртипте жатқызылады.

Өзбекстан Республикасы Ишки ислер министрлигиниң медициналық хызмети хызметкерлери тергеў қамақханаларында ямаса жазаны өтеў мәкемелеринде сақланып атырған шахслардың жасаў орынларындағы туберкулёз кеселлигине қарсы гүресийў мәкемелерине төмендегилерди хабарлаўи шәрт:

усы шахслар туберкулёз кеселлигине шалынғанлығы биринши мәрте анықланған ҳәр бир жағдай ҳаққында;

жазаны өтеў мәкемелеринен босатылып атырған, туберкулёз кеселлигине шалынған наўқаслар ҳаққында;

усы шахслардың туберкулёз кеселлигинен қайтыс болғанлығы жағдайлары ҳаққында.

Жазаны өтеў мәкемелери ҳәкимшилиги азат етилиў ҳаққындағы мағлыўматнамаларда жазаны өтеп болған шахсларда туберкулёз кеселлиги бары-жоқлығы ҳаққында белги қойыўи шәрт.

Ишки ислер ўйымлары:

Жазаны өтеу мәкемесинен келген туберкулёз кеселлигине шалынған наўқас шахстың паспортын ямаса басқа хўжжетин рәсмийлестириў пайытында туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў мәкемесин ол хызмет көрсетип атырған аймаққа туберкулёз кеселлиги менен кеселленген наўқас келгенлиги ҳаққында хабардар етеди ҳәм оның жасайтуғын мәкан жайын көрсетеди;

жазаны өтеу мәкемелеринен келген, туберкулёз кеселлигине жоллыққан наўқаслар туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў мәкемелеринде есапқа алыныўын қадағалаўды әмелге асырады.

8-статья. Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғау бойынша ветеринариялық-санитариялық илажлар

Ветеринариялық хызметлер халықты туберкулёз кеселлигинен қорғау мақсетинде ҳайўанларды Өзбекстан Республикасы Аўыл ҳәм суў хожалығы министрлигиниң мәмлекетлик ветеринариялық хызмети белгилеген тәртип ҳәм мүддетлерде мәжбүрий рәўиште туберкулин жәрдемінде диагностикадан өткереди.

Туберкулёз кеселлигине шалынған ҳәм саў ҳайўанларды бирге сақлаў, сондай-ақ туберкулёз кеселлигине бола жағдайы унамсыз болған шарўашылық объектлериндеги ҳайўанлар ҳәм шарўашылық өнимлерин еркин реализация етиў қадаған етиледі.

Туберкулёз кеселлигине бола жағдайы унамсыз болған шарўашылық объектлериндеги ҳайўанлар белгиленген тәртипте тек ғана гөш комбинатларында ҳәм арнаўлы сойыў пунктлеринде сойылады.

Туберкулёз кеселлигинен өлген ҳайўанларды, сондай-ақ олардың зыянланған ағзалары, тоқымалары ҳәм денелерин утилизация етиў нызам хўжжетлерине муўапық әмелге асырылады.

Санитариялық-эпидемиологиялық, ветеринариялық хызметлер мәкемелери ҳәм туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў мәкемелери адамлар ҳәм ҳайўанлардың туберкулёз кеселлигине шалыныўы жағдайлары ҳаққында өз-ара хабарландырып турылыўын тәмийинлейди.

9-статья. Халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетиў

Халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетиў туберкулёз кеселлигиниң алдын алыўға, оған ўақтында диагноз қойыў, оны ўақтында ҳәм қәнигели емлеўге қаратылған арнаўлы профилактикалық, санитариялық-эпидемиологиялық ҳәм ветеринариялық илажларды өткериўди өз ишине алады.

Халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем пуқаралар иқтыярлы рәўиште мүрәжат еткенде, олардың өз келисими бойынша ямаса нызамлы ўәкиллериниң келисими менен көрсетиледи.

Мәмлекетлик ўйымлар халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетиў ушын:

туберкулёз кеселлигине қарсы амбулаториялық, стационарлық хәм санаториялық жәрдем көрсетиўши мәкемелерди шөлкемлестиреди;

туберкулёз кеселлигине шалынған балаларды туберкулёз кеселлигине қарсы гүресийши стационарлық хәм санаторий мәкемелеринде оқытыў ушын шараятлар жаратады;

туберкулёз кеселлигине шалынған шахслардың мийнет терапиясын шөлкемлестириў хәм оларды жаңа кәсиплерге үйретиў ушын туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемелеринде емлеў-мийнет устаханаларын шөлкемлестиреди;

туберкулёз кеселлигине шалынған шахсларға социаллық жәрдем көрсетиў мақсетинде басқа да илажларды көреді.

10-статья. Халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетилиўин қадағалаў

Халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетилиўин қадағалаў Өзбекстан Республикасы Денсаўлықты сақлаў министрлиги, Аўыл хәм суў хожалығы министрлигиниң мәмлекетлик ветеринариялық хызмети, жергиликли мәмлекетлик хәкимият ұйымлары, сондай-ақ туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемелерине ийе болған министрликлер, мәмлекетлик комитетлер хәм ведомстволар тәрәпинен әмелге асырылады.

11-статья. Туберкулёз кеселлигине шалынған шахслардың хуқықлары

Туберкулёз кеселлигине шалынған шахслар төмендеги хуқықларға ийе: өзлерине сыйласықлы хәм адамгершиликли қатнаста болыныўы; өз хуқықлары ҳаққында хәм шалынған кеселликлериниң өзгешелиги хәмде қолланылып атырған емлеў усыллары ҳаққында мағлыўмат алыў;

туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетиўдиң барлық түрлерин, соның ишинде амбулаториялық хәм стационарлық шараятларда мәсләхәт - диагноз қойыў, емлеў хәм реабилитация жәрдемин, туберкулёз кеселлиги менен байланыслы барлық экспертиза түрлерин, санитариялық-профилактикалық жәрдем алыў;

қәнигелестирилген санаторийларда емлениў;

социаллық-турмыслық жәрдем алыў;

жумысқа орналасыўда жәрдем алыў;

оқыў хәм қайта билим алыў.

Туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған, туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий емлеўханасының қәнигелестирилген бөлиминде мәжбүрий тәртипте емленип атырған шахслар усы статьяда нәзерде тутылған барлық хуқықлардан пайдаланады, соның ишинде, қандай болмасын шеклеўлерсиз хатлар жазыў хәм алыўға, посылкалар, бандероллар хәм пул жөнелтпелерин алыўға, телефоннан пайдаланыўға, ең зәрүр нәрселерге ийе болыў

хәм оларды алыўға, өз кийимлеринен пайдаланыўға ҳақылы. *(ҚР ЖК 27.06.2014-ж. 209/XV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

Туберкулёз кеселлигине шалыныў ақыбетинде мийнетке жарамлылығын ўақытша жойтқан шахслардың жумыс орны, ийелеп турған лаўазымы белгиленген тәртипте оларда сақланып турады хәм оларға ўақытша мийнетке жарамсызлық напақасы төленеди.

Жатақханаларда, сондай-ақ анық мақсетли коммуналлық турақ жай қорының турақ жайларында жасаўшы шахсларда туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формалары анықланған жағдайда, оларға нызам хўжетлеринде белигиленген тәртипте өз алдына бөлекленген турақ жай майданы бериледи.

Туберкулёз кеселлигине шалынған шахслардың балалары қәнигелестирилген мектепке шекемги тәрбия балалар мәкемелерине, мектеплер, интернатлар хәм санаториялық - саламатландырыў мәкемелерине гезексиз қабыл етилиў ҳуқықынан пайдаланады.

Туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемеси ямаса санаторийинде емленип атырған балаларға улыўма орта билимлендириў бағдарламасы бойынша оқыў имканияты жаратылады.

Туберкулёз кеселлигине шалынған хәм сол себепли майып деп табылған балалардың ата-аналары (нызамлы ўәкиллери) туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемесинде балалар менен бирге болыў ҳуқықына ийе.

Туберкулёз кеселлигине шалынған наўқаслар хәм оларды гүзетип барыўшы шахслар туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий санаторийине барып келиўде бюджет қаржылары есабынан жылына бир мәрте бийпул жүриў ҳуқықына ийе. Туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемелерине мәсләхәт алыў хәм емлениў ушын шақырылып атырған яки жиберилип атырған, туберкулёз кеселлигине шалынған наўқаслар бюджет қаржылары есабынан бийпул жүриў (барып келиў) ҳуқықына ийе.

12-статья. Туберкулёз кеселлигине шалынған шахслардың миннетлери

Туберкулёз кеселлигине шалынған наўқаслар:

жәмийетлик орынларда, жумыс, оқыў орнында, жәмийетлик транспорттан пайдаланыўда, сондай-ақ, жасаў орынларында усы тайпадағы наўқаслар ушын белгиленген санитариялық нормалар хәм қағыйдаларға бойсыныўға;

емлениў режимине, күнделикли турмыс хәм жумыстағы журыс-турысына байланыслы медициналық хызметкердиң усынысларын орынлаўға;

медициналық хызметкердиң шақырыўына муўапық туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемесине келиўге;

жасаў орны өзгерген жағдайда 10 күн мүддет ишинде жаңа орындағы туберкулёз кеселлигине қарсы гүресий мәкемесине есапқа турыўға миннетли.

Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы түрине шалынған хәм шыпакер белгилеген даўаланыўдан мойын таўлап атырған шахслар нызамда белгиленген тәртипте жуўапкер болады.

12¹-статья. Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған, медициналық тексеріўден хәм (яки) емлениўден бас тартып атырған шахсты емлеў

Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған, диспансерлик есапта турған хәмде медициналық тексеріўден хәм (яки) емлениўден бас тартып атырған шахс туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимине судтың шешиўши қарары тийкарында мәжбүрий тәртипте жатқарылыўы керек.

Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған шахсты туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимине мәжбүрий тәртипте жатқарыў ҳаққындағы арза усы емлеўхананың медициналық комиссиясының медициналық тексеріўинен хәм (яки) емлениўден бас тартып атырған усы шахсты мәжбүрий тәртипте жатқарыў зәрүрлиги ҳаққындағы жуўмақ қабыл етилген күннен баслап бир сутка ишинде бериледи. Арза судқа шахс диспансерлик есабында турған яки емленип атырған ямаса оның жасап атырған (турған) орнындағы туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасы тәрәпинен бериледи. *(ҚР ЖК 27.06.2014-ж. 209/XV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

12²-статья. Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған шахстың туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде ықтыярсыз тәртипте емлениўде болыўы мүддетлери

Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған шахстың туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде мәжбүрий тәртипте емлениўде болыўының даўамлылық мүддети алты айға шекем етип белгиленеди.

Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған, туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде мәжбүрий тәртипте турған шахс өзинің усы емлеўханадан шығарылыўы яки усы емлеўханада жатыў мүддети узайтырылыўы мәселеси шешилиўи ушын өзинен туберкулёз микобактериялары ажыралып шығыўы бойынша ҳәр айда кеминде бир мәрте белгиленген тәртипте медициналық тексеріўден өткерилиўи керек.

Туберкулёз кеселлигинің жуқпалы формасына шалынған шахстың туберкулёз кеселлигине қарсы гүресіў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде мәжбүрий тәртипте жатыўы мүддетин узайтыў ҳаққындағы арза усы мәкемениң медициналық комиссиясының шахс емлениўде болған емлеўханада

жатыуы мүддетин узайтыу зэрүрлиги хаққындағы жуўмағы тийкарында судқа бериледи.

Туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған шахстың туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде мәжбүрий тәртипте емлениўде болыуы мүддети усы мәкемениң медициналық комиссиясының жуўмағы тийкарында суд тәрәпинен алты айға шекем узайтырылыуы мүмкин.

Туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған, туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде мәжбүрий тәртипте емлениўде болған шахс усы емлеўханадан төмендегилер тийкарында шығарылыуы керек:

өзинен туберкулёз микобактериялары ажыралып шығыуы турақлы рәуиште тоқтаған жағдайда туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының медициналық комиссиясының жуўмағы;

судтың туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған шахстың туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде ықтыарсыз тәртипте жатқарыу мүддетин узайтыуды бийкар етиў хаққындағы шешиўши қарары.

Туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған, туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимінде мәжбүрий тәртипте емлениўде болған шахс усы емлеўханадан шығарылғаннан кейин жасаў орнында диспансерлик бақлауда болыуы хәм емлениўди даўам еттириў ушын жибериледи. *(ҚР ЖК 27.06.2014-ж. 209/XV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

12³-статья. Судтың туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған шахсты туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимине мәжбүрий тәртипте жатқызыу хаққындағы шешиўши қарарын орынлау

Судтың туберкулёз кеселлигиниң жуқпалы формасына шалынған шахсты туберкулёз кеселлигине қарсы гүресиў емлеўханасының қәнигелестирилген бөлимине мәжбүрий тәртипте жатқызыу хаққындағы шешиўши қарарын орынлау нызамшылықта белгиленген тәртипте ишки ислер уйымлары тәрәпинен әмелге асырылады. *(ҚР ЖК 27.06.2014-ж. 209/XV-санлы Қарарына тийкар өзгерислер киритилген)*

13-статья. Туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетиўде қатнасып атырған хызметкерлер ушын кепилликлер хәм жеңилликлер

Халыққа туберкулёз кеселлигине қарсы жәрдем көрсетиўде қатнасып атырған медициналық хызметкер хәм басқа да хызметкерлер мийнет шараятлары

қолайсыз хәм өзине тән жумысларда бәнт болған шахслар қатарына киргизиледи хәм оларға нызам хұжжетлеринде нәзерде тұтылған жеңилликлер бериледи.

14-статья. Халыққа туберкулёзге қарсы жәрдем көрсетиўди қаржыландырыў

Халыққа туберкулёзге қарсы жәрдем көрсетиўге байланыслы шығынларды қаржыландырыў бюджет қаржылары, бюджеттен тысқары хәм нызам менен қадаған етилмеген басқа да дереклер есабынан әмелге асырылады.

15-статья. Халықты туберкулёзден қорғаў ҳаққындағы нызамларды бузғанлығы ушын жуўапкерлик

Халықты туберкулёз кеселлигинен қорғаў ҳаққындағы нызамларды бузыўда айыпкер болған шахслар белгиленген тәртипте жуўапкер болады.